

**Індустрія розслідувань: як
приватні шпигуни впливають
на політику. Індустрія
розслідувань: як приватні
шпигуни впливають на
політику**

Приватні шпигуни є невидимою силою, яка формує наш сучасний світ: вони впливають на наші вибори та політику уряду й формують статки компаній. Що ще підступніше, вони також вдивляються в наше особисте життя, як ніколи раніше, використовуючи найсучасніші доступні технології, щоби прослуховувати наші телефонні дзвінки, стежити за нашими електронними листами та вирішувати, що ми побачимо в соціальних мережах. «Індустрія розслідувань» пропонує нам подорож до секретної багатомільярдної індустрії, у якій інформація є валютою, а лояльність продається. Досьє на Трампа, брудні й підступні методи роботи приватних розслідувальних фірм, подвійні агенти, журналісти-розслідувачі, хакерство й російські олігархи - усе це ви знайдете в цій книжці.

БАРРІ МЕЕР

ІНДУСТРІЯ РОЗСЛІДУВАНЬ

ЯК ПРИВАТНІ ШПИГУНИ
ВПЛИВАЮТЬ НА ПОЛІТИКУ

ВИДАВНИЧИЙ ДІМ
ФАБУЛА
#PRO

ПРОЛОГ

У ПОШУКАХ МІСТЕРА СТИЛА

Фарнем, Англія, 2019 рік

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

Пролог. У ПОШУКАХ МІСТЕРА СТИЛА

«МІБ». Секретна розвідувальна служба, агенція іноземної розвідки Сполученого Королівства, загальновідома під назвою МІБ.

«нової редакторки журналу *Vanity Fair*». Редакторку, про яку йдеться, звать Радіка Джонс (Radhika Jones).

«опублікував коротку статтю про Стила». Біографічна стаття Говарда Блума (Howard Blum) про Крістофера Стила з'явилась у квітневому числі журналу *Vanity Fair* за 2017 рік.

«жінка, котра видавала себе за журналістку». Репортаж про цей випадок зробило агентство *France-Press* у випуску за 18 травня 2019 року, стаття мала назву «Consultant poses as journalist in Monsanto trial».

«брав участь у суперечці з трьома бізнесменами». Це твердження Ніла Джеррарда (Neil Gerrard) міститься в судовому позові, що його він 2019 року подав проти компаній *Diligence International* і *ENRC*.

«Переслідування закінчилося». Згідно з опублікованими звітами, слідча фірма, задіяна в цьому інциденті, заперечувала будь-які правопорушення зі свого боку, і *Credit Suisse* заявив, що засоби масової інформації зробили цей інцидент сенсацією.

«книжку про колишнього агента ФБР». Моя книжка про Роберта Левінсона (Robert Levinson) «Загублений чоловік» («*Missing Man*») вийшла у світ 2016 року у видавництві *Farrar, Straus & Giroux*.

«Коли я звернувся до Ґленна Сімпсона». Ґленн Сімпсон (Glenn Simpson) так само не відповів і на низку запитань, надісланих мною під час роботи над підготовкою цієї книжки.

«Його партнер Пітер Фріч теж не погодився». Пітер Фріч (Peter Fritsch) теж не відповів на мої письмові запитання, надіслані йому під час підготовки рукопису цієї книжки.

«Британський журналіст у книжці про сумнозвісний скандал». Журналістом, про якого тут ідеться, був Нік Дейвіс (Nick Davies), а книжка називається «Хакерська атака» (*Hack Attack*).

«Острів шпигунів». Випуск програми *60 Minutes*, у якому Ієн Візерс (Ian Withers) з'явився на екрані, вийшов в ефір 26 березня 1989 року.

«Джейн Маєр у короткій біографічній статті про Крістофера Стіла». Публікація Маєр з'явилась у випуску *The New Yorker* за 12 березня 2018 року й мала назву «Christopher Steele, the Man Behind the Trump Dossier».

«Ми не маємо наміру відповідати». Електронний лист від Артура Снелла (Arthur Snell) з *Orbis* до мене, датований 12 жовтня 2020 року.

Розділ 1. ЖУРНАЛІСТИКА НАПРОКАТ

«Один колишній колега назвав Сімпсона “Нечупара”». Дана Мілбенк (Dana Milbank) так описував Сімпсона у своїй колонці від 12 січня 2018 року, написаній для *The Washington Post*: «Я знаю Гленна Сімпсона. Він не Гітмен Гілларі Клінтон».

«Робочий стіл Сімпсона завжди було завалено паперами». Опис узято зі статті Метта Флегенгаймера в *The New York Times*, опублікованої 8 січня 2018 року під назвою «Fusion GPS Founder Hauled from the Shadows for the Russia Election Investigation».

«придбання материнської компанії газети». Власником газети була компанія *Dow Jones & Company*.

«репортери *The Wall Street Journal* відчули себе одуреними». Девід Карр (David Carr) — покійний редактор новин у *The New York Times* — описав занепокоєння, висловлене журналістами *The Wall Street Journal*, у статті, опублікованій 14 грудня 2009 року.

«у якій згадував про вигнання Браудера». Статтю «How Russian Tycoons Got Wealthy» було опубліковано 28 березня 2006 року.

«Першим був Олег Дерипаска». Стаття Гленна Сімпсона та Мері Джекобі (Mary Jacoby), у якій згадується Дерипаска, мала назву «How Lobbyists Help Ex-Soviets Woo Washington», її було опубліковано в *The Wall Street Journal* 17 квітня 2007 року.

«Другим — відомий вашингтонський лобіст». Стаття Гленна Сімпсона та Мері Джекобі, у якій згадується Пол Манафорт, мала назву «McCaig Consultant Is Tied to Work for Ukraine Party», її було опубліковано в *The Wall Street Journal* 14 травня 2008 року.

«Міністерство юстиції США висунуло звинувачення американському консультанту». Цим консультантом був Джеймс Г. Гіффен (James H. Giffen). На суді він стверджував, що діяв зі схвалення ЦРУ. Більшість

звинувачень проти нього було знято, і йому присудили невеликий грошовий штраф. Президент Казахстану Нурсултан Назарбаєв заперечив отримання хабаря.

«Сімпсон почав писати про Казахстан». 2008 року Сімпсон і його партнер з написання репортажів створили серію статей для *The Wall Street Journal* про президента країни Нурсултана Назарбаєва, його колишнього зятя Рахата Алієва та Олександра Мірчева, пов'язаного з Казахстаном консультанта, котрий базувався у Вашингтоні (округ Колумбія). Статті називалися: «Kazakh Leader's Daughter Monitored U.S. Bribe Case», від 12 травня 2008 року (співавторкою була Мері Джекобі); «Kazakhstan Corruption: Exile Alleges New Details», від 22 липня 2008 року; «Perle Linked to Kurdish Oil Plan», від 29 липня 2008 року; «Oilman Protests Prosecution Delay», від 25 вересня 2008 року; «Russia's Deripaska Faces Western Investigations», від 10 жовтня 2008 року.

«Рахат Алієв». 2015 року його знайшли мертвим у тюремній камері в Австрії. Смерть Алієва шляхом повішення було визнано самогубством.

«операція, прозвана “Еллінська”». Я отримав декілька проміжних звітів, підготовлених під час «Еллінської операції», що датовані вереснем 2007 року, жовтнем 2007 року, листопадом 2007 року та січнем 2008 року. Але навіть декілька корпоративних слідчих не змогли ідентифікувати фірму, що їх підготувала.

«У своєму наступному звіті». Звіт за результатами «Еллінської операції», датований 2 листопада 2007 року.

«в телеграмі Державному департаменту 2009 року». Телеграма, датована 13 січня 2009 року, була серед документів, оприлюднених на вебсайті *WikiLeaks*. Послом США в Казахстані тоді був Річард Гогланд (Richard Hockland).

«за допомогою компанії *Baker and Hostetler LLC*». Цей документ Державного департаменту оприлюднив вебсайт *WikiLeaks*. Упродовж багатьох років компанія *Baker and Hostetler LLC* удавалася до

використання різних варіацій цієї назви. Зараз фірма називається *BakerHostetler*, і я у своїй книжці наводжу саме цю назву.

Розділ 2. ОСТРІВ ТАНЦЮРИСТІВ

«Коли приватний шпигун-фрілансер на ім'я Роб Мур». Уперше я написав про роботу Роба Мура (Rob Moore) на фірму *K2 Intelligence* у *The New York Times* 27 квітня 2018 року. Стаття називалася «A Spy's Tale: The TV Prankster Who Says He Became a Double Agent».

«Острів танцюристів на колінах». Короткий відеокліп, який зберігся з цього телешоу, можна подивитися за посиланням: <https://www.youtube.com/watch?v=ez5WYdGHoCw>.

«Комерційні шпигуни перехоплюють державні записи». Цю статтю було опубліковано в газеті *The Guardian* 11 травня 1971 року.

«Мері Куддеге розповіла, як офіційний представник *Kroll* хотів». Її стаття про намагання компанії *Kroll* завербувати її з'явилась у *The Atlantic magazine* 2 серпня 2010 року і мала назву «A Spy in the Jungle».

«Людина-павук і Галк — я дійсно завдячую своїм бізнесом цим супергероям». Цю історію взято зі статті Вільяма Фіннегана (William Finnegan) про Джулса Кролла (Jules Kroll), що вийшла у *The New Yorker* 19 жовтня 2009 року й називалася «The Secret Keeper».

«Томас Бун Пікенс скаржився, що *Kroll Associates*». Корпоративного рейдера було процитовано Дугласом Францом (Douglas Frantz) у статті, опублікованій у *Los Angeles Times* 9 жовтня 1988 року під назвою «Kroll — Wall Street's Super Sleuth».

«приватне око Волл-стрит». Цей опис Джулса Кролла містився в статті Фреда Блейклі (Fred Blakeley), опублікованій у *The New York Times* 4 березня 1985 року під назвою «Wall Street's Private Eye».

«Багато хто з нас не створений для роботи в корпораціях». Ці слова адвоката Чарлза Е. Болена-молодшого (Charles E. Bohlen Jr.) цитувались у вже згаданій вище статті *Los Angeles Times*.

«майбутній президент США Дональд Дж. Трамп». Історію про взаємини Джулса Кролла з Трампом через справу з казино в Атлантик-Сіті взято зі статті Крістофера Байрона (Christopher Byron), опублікованої 13 травня 1991 року в журналі *New York* під назвою «The High Spy».

«стаття в журналі *New York*». Цю невідповідність було зазначено в згаданій вище статті Крістофера Байрона «The High Spy».

«у *Hakluyt* застосували схожу стратегію». Розповідь про проникнення розслідувальної фірми в організацію *Greenpeace* з'явилась у газеті *The Sunday Times* (лондонське видання) 17 червня 2001 року. У репортажі повідомлялося, що в *Hakluyt* відмовилися надати коментарі, а компанії *Shell* і *BP* заявили, що нічого не знають про те, які стратегії використовували агенти.

«Він був, так би мовити, привидом, народженим у Німеччині». Ім'я агента, що інтегрувався в організацію *Greenpeace*, Манфред Шлікєнрідер (Manfred Schlickenrieder).

«*Diligence* — спіймали». Деталізовану розповідь про ескападу фірми *Diligence*, що її я лише коротко підсумував, було написано Еймоном Джаверсом (Eamon Javers) для журналу *Bloomberg Businessweek*, вона побачила світ 26 лютого 2007 року під назвою «Spies, Lies and KPMG».

«про що розповідається у звіті журналу *Bloomberg Businessweek*». Ідеться про згадану вище статтю Еймона Джаверса «Spies, Lies and KPMG».

«його фірма врешті-решт отримала позов». У *Diligence* наполягали на тому, що вся її діяльність була законною. На фірму подали позов як *KPMG*, так і інвестиційний фонд *IPOC International Growth Fund Limited*. Усі судові справи було врегульовано або розв'язано без визнання скоєння будь-яких правопорушень.

«Юридична фірма відмовилася від послуг *Kroll Associates*». Цей випадок та інші проблеми, з якими стикнулася фірма Кролла в 1990-х, описано Вільямом М. Карлі (William M. Carley) із *The Wall Street*

Journal у статті, опублікованій 17 листопада 1994 року під назвою «Kroll Calling: Big Detective Agency Finds Sleuthing Tougher in the '90's».

«Звинувачення проти більшості заарештованих було знято». Згідно з опублікованими звітами, у Бразилії звинувачення проти кількох співробітників *Kroll*, зокрема Чарлі Карра, було знято 2012 року через відсутність доказів.

«Один колишній агент ФБР розповів репортерам журналу *Vanity Fair*». Детальну розповідь про роботу *Kroll* на Р. Аллена Стенфорда (R. Allen Stanford) було вміщено в статті, опублікованій Браяном Берроу (Brian Burrough) в журналі 22 червня 2009 року під назвою «Pirate of the Caribbean».

«справжній тарган». Інструкції, надані Стенфордом агенту *Kroll*, було вперше оприлюднено 29 листопада 2012 року журналістами *McClatchy* у статті, що мала назву «Ponzi Artist Investigated Ex-State Department Official, Records Show». Слідчим фірми *Kroll*, який узявся за це завдання, був Том Кеш (Tom Cash) — колишній агент Управління боротьби з наркотиками.

«Одна торгова група, що працювала в будівельній промисловості». Торговою групою, що подала до суду на *Kroll Inc.* за нібито нерозкриття тією своїх зв'язків з Алленом Стенфордом, була *National Electrical Contractors Association*.

«явним проколом». Джулс Кролл зробив цей коментар у розмові з Джеймсом Фріменом (James Freeman) із *The Wall Street Journal*, про що можна дізнатися зі статті, опублікованої 4 вересня 2010 року під назвою «Where There's Corruption, There's Opportunity».

«об'єднав *Kroll Inc.* із виробником броньованих автомобілів». До цього об'єднання, що відбулось 1997 року, було залучено компанію *O'Gara, Hess & Eisenhardt*.

«продав *Kroll Inc.* великій страховій компанії». Ідеться про страхову компанію *Marsh & McLennan*.

«поліція влаштувала там обшук». Звинувачення проти Карра було знято за недостатністю доказів.

«Жертви хризотилового азбесту». Короткометражний фільм можна переглянути за посиланням: <https://vimeo/171175438>.

Розділ 3. «ОРРО»

«Алекс Єрслі». Він не відповів на жодне з моїх багаторазових прохань надати коментарі, з якими я до нього звертався впродовж усього часу роботи над цією книжкою.

«маловідомої компанії в Україні». «РосУкрЕнерго» — так називалася компанія-посередник, задіяна в процесі розподілення природного газу українськими трубопроводами.

«статтю для першої сторінки *The Wall Street Journal*». Стаття Гленна Сімпсона про Семена Могилевича (Semion Mogilevich) з'явилася 26 грудня 2006 року й мала назву «U.S. Probes Possible Crime Links to Russian Natural Gas Deal».

«Дякую, Америко, наш народ знову буде в безпеці». Опис громадської кампанії шейха взято зі статті, опублікованої в *The Guardian* 7 червня 2010 року під назвою «A Very Peculiar Coup: UK Solicitor in Plot to Take Over Emirate».

«заплатила Сімпсону 40 тисяч доларів». Задіяність Сімпсона в лобістській кампанії шейха Халіда бін Сакра аль-Касімі (Khalid bin Saqr al-Qasimi) було висвітлено в статті Кевіна Богардуса (Kevin Bogardus), опублікованій у *The Hill* 4 листопада 2009 року під назвою «Deposed Sheik Hires Former Reporter in Lobbying Effort».

«з великої обережності». Міркування Сімпсона з приводу його лобістської діяльності наведено в тій самій статті видання *The Hill*.

«у своєму бестселері “Червоне повідомлення”». Книжку мемуарів Білла Браудера (Bill Browder) «Red Notice: A True Story of High Finance, Murder, and One Man’s Fight for Justice» було опубліковано 2015 року видавництвом *Simon & Schuster*.

«звинуватив його у використанні расового епітету». Електронний лист від Шона Кріспіна (Shawn Crispin) до Саймона Меннела (Simon

Меннелл) датовано 16 грудня 2004 року.

«Ісікофф дізнався, що Національний комітет Демократичної партії». Стаття про використання послуг приватних розслідувачів у передвиборчій кампанії Білла Клінтона, автором якої був Майкл Ісікофф (Michael Isikoff), з'явилась у *The Washington Post* 26 липня 1992 року під назвою «Clinton Team Works to Deflect Allegations on Nominee's Private Life».

«Маленькі брудні таємниці». Книжка Ларрі Сабато (Larry Sabato) та Гленна Сімпсона «Dirty Little Secrets: The Persistence of Corruption in American Politics» вийшла у світ 1996 року у видавництві Times Books/Random House.

«Террі Ленцнер». Він помер у квітні 2020 року після тривалої хвороби.

«чия компанія продавала дієтичні добавки». Компанія називалася *Melaleuca Incorporated*.

«зі статтею про бізнесмена в журналі *Mother Jones*». Матеріал про Френка Вандерслута (Frank VanderSloot), підготовлений Стефані Менсімер (Stephanie Mencimer), з'явився в журналі *Mother Jones* 6 лютого 2012 року під назвою «Pyramid-Like Company Ponies Up \$1 Million for Mitt Romney».

«Страссел написала колонку про цей епізод». Стаття Кімберлі Страссел (Kimberly Strassel) про Френка Вандерслута та фірму *Fusion GPS* з'явилась у *The Wall Street Journal* 10 травня 2012 року під назвою «Trolling for Dirt on the President's List»

Розділ 4. ЛОНДОНСЬКА ІНФОРМАЦІЙНА БІРЖА

«одну під назвою “Лондонград”». Ця книжка, написана Голлінгсвортом (Hollingsworth) у співавторстві зі Стюартом Ленслі (Stewart Lansley), вийшла у світ 2010 року у видавництві *Fourth Estate*.

«*Eurasian Natural Resources Corporation*». За весь час моєї роботи над цією книжкою компанія *ENRC* та її зовнішні медійні представники жодного разу не відповіли на прохання про інтерв'ю чи на мої письмові запитання.

«“казахське тріо”, або ж просто “тріо”». Трьома олігархами, котрі утворили тріо, були Патох Чодієв (Patokh Chodiev), Олександр Машкевич (Alexander Machkevitch) та Аліджан Ібрагімов (Alijan Ibragimov).

«зазначено в його корпоративній біографії». Роберта Тревельяна (Robert Trevelyan) було задіяно численними компаніями. Цю біографію розміщено на вебсайті однієї із них — *Luxian*.

«Тревельян зробив копії жорстких дисків *ENRC*». Компанія *ENRC* неодноразово висувала йому це звинувачення у своїх численних судових позовах.

«одним із його ймовірних партнерів у цьому бізнесі». Компанія *ENRC* стверджувала це у своєму судовому позові 2019 року, поданому в Лондоні проти Марка Голлінгсворта.

«фірми корпоративної розвідки, найнятої компанією». Тією фірмою була *Nardello & Company*.

«тоді було виставлено для публічних торгів». Акції компанії *ENRC* було викреслено зі списку лондонської біржі 2013 року.

«Як на мене, це досить прикро». Електронний лист від Марка Голлінгсворта до Ґленна Сімпсона від 28 липня 2011 року.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ